



16.11.2017

Sivistysvaliokunta  
siv@eduskunta.fi

Asiantuntijapyyntö 1.11.2017

**HE 115/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta**

Hallituksen esityksen laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta mukiaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin pieni- ja keskituloisilta. Lisäksi perheen toisesta kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta perittävää maksua alennettaisiin siten, että se olisi enintään 50 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Esitys perustuu hallituksen kevään 2017 kehysriihen päätökseen, että osana kannustinloukkujen purkamista varhaiskasvatusmaksuja alennetaan pieni- ja keskituloisilta sekä perheiltä, jolla on useampi lapsi varhaiskasvatuksessa.

Maksualennus toteutettaisiin muuttamalla maksujen määräytymiseen käytettävien tulojen määräytymisperusteita. Tulorajoja ehdotetaan korotettavaksi niin, että perheen koon mukaan määräytyvään pienituloisuuden rajaan lisätään 500 euroa. Samalla maksuprosentteja ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksuprosentti olisi aina 10,70 prosenttia riippumatta perheen koosta.

Voimassa olevaan asiakasmaksulakiin ei esitetä edellä mainitun lisäksi muita muutoksia. Varhaiskasvatusmaksu määräytyisi edelleen perheen tulojen ja koon sekä lapsen varhaiskasvatusajan mukaan ja se määrättäisiin toistaiseksi. Myös varhaiskasvatuksen maksun määrittämisen perusteena huomioon otettavat tulot säilyisivät ennallaan. Laissa säädettäisiin edelleen enimmäismaksuista, joten laki mahdollistaisi jatkossakin varhaiskasvatuksen järjestämisen lain mukaan määräytyvää enimmäismaksua matalammalla maksulla.

Asiakasmaksujen muutokset koskevat kuntien ja kuntayhtymien järjestämää varhaiskasvatusta ja esitys tarkoittaisi näiden asiakasmaksutulojen vähenemistä vuositasolla n. 71 milj. eurolla. Lisäksi kannustinloukkuvaikutusten pienentyessä n. 4 200 henkilön arvioidaan työllistyvän vuoteen 2021 mennessä. Tämä lisää varhaiskasvatuksen tarvetta, minkä seurauksena varhaiskasvatuksen kustannusten arvioidaan kasvavan 81 milj. euroa ja samalla asiakasmaksutuottojen lisääntyvän n. 11 milj. euroa vuoteen 2021 mennessä. Varhaiskasvatusmaksukertymän muutokset eivät vaikuta kuntien valtionosuuksiin, koska asiakasmaksutuloja ei huomioida kustannuksia vähentävänä tekijänä peruspalvelujen valtionosuutta määrittäessä.

Arvioidun 4 200 henkilön työllistyessä yhteiskunnalle syntyy myös muita sosiaaliturvan säästöjä sekä verotulot lisääntyvät. Kunnille sosiaaliturvasäästöjä arvioidaan syntyvän vuoteen 2021 mennessä 12 milj. euroa ja valtiolle 68 milj. euroa. Verotulojen arvioidaan lisääntyvän yhteensä 30 milj. euroa, josta kuntien verotulojen kasvun osuus on 10 milj. euroa.

Hallitus päätti kehysriihessä kompensoida maksutuottojen menetystä ja vo-lyymin kasvua välittömästi 1.1.2018 alkaen nostamalla kiinteistöverotuksen alarajoja (+25 milj. euroa), kohdistamalla aiempaa suuremman osan yhteisö-veron tuotosta kunnille (+60 milj. euroa) ja lisäksi korottamalla kunnan perus-palvelujen valtionosuutta (+25 milj. euroa). Kompensaatiosta päätettäessä ta-voitteena on ollut, että muutosten yhteisvaikutus olisi kuntatalouden kokonai-suuden kannalta likimain neutraali vuonna 2021.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan hallituksen esityksen antami-sen jälkeen eduskunnassa käsiteltävänä olevaa kiinteistöverolain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 133/2017 vp) on muutettu valiokunnassa si-ten, että yleisen, muiden kuin vakituisten ja vakituisten asuinrakennusten kiin-teistöveroprosenttien alarajojen korotuksesta luovutaan. Hallituksen esitykses-sä korotetaan alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti em. kiinteistöveroprosent-tien ylärajoja.

Kiinteistövero on kuntien vero. Sen vuoksi on tärkeää, että kunnilla on laa-jemmat mahdollisuudet säädellä tulojaan taloutensa hallitsemiseksi ja näin ol-len on perusteltua, että veroprosenttien vaihteluväliä kasvatetaan ylärajaa ko-rottamalla.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa linjataan, että kiinteistöveroa korote-taan hallituskauden aikana yhteensä 100 milj. eurolla (25 milj. euroa/vuosi). Tämän lisäksi hallitus päätti korottaa kiinteistöveroa 50 milj. eurolla vuonna 2017 hallitusohjelman liitteen 6 mukaisesta varhaiskasvatusmaksujen korot-tamisesta luopumisen kompensoimiseksi ja edelleen 25 milj. eurolla vuonna 2018 osana nyt käsiteltävänä olevan varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kuntatalousvaikutusten kompensoimiseksi.

**Taulukko 1. Vuosittaiset kiinteistöveron korotustavoitteet**

| Vuosi              | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|--------------------|------|------|------|------|
| Korotustavoite, M€ | 25   | 75   | 50   | 25*  |

\*josta HE 133/2017 osuus on noin 16 milj. euroa ja loppuosa katetaan tuulivoimapuistoja koskevan kiinteistöveroesityksen tuotolla

Kiinteistöveron tuotto on kasvanut pakottavia korotusvaikutuksia enemmän. Toisin sanoen myös muut kunnat kuin alarajaa alemmaa prosenttia soveltaneet kunnat ovat nostaneet veroprosenttejaan. Veron tuotto kasvoi 45 milj. eurolla vuonna 2016 ja noin 120 milj. eurolla vuonna 2017. Nämä lisätuotot ylittävät tavoitellut tuotot 20 milj. eurolla vuonna 2016 ja 45 milj. eurolla vuonna 2017. Näin ollen voidaan katsoa, että hallitusohjelmassa linjattu lisätuottotavoite se-kä hallituksen päättämät lisäkorotustavoitteet on jo pitkälle saavutettu koko hallituskauden osalta. Hallitus tarkastelee myöhemmin, onko kiinteistöveroon vuoden 2019 osalta tarpeen tehdä korotuksia.

**Taulukko 2. Kiinteistöveron tuotto 2009–2017 (Lähde: Verohallinto)**

| Vuosi     | 2009 | 2010  | 2011  | 2012  | 2013  | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  |
|-----------|------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Tuotto M€ | 982  | 1 184 | 1 216 | 1 297 | 1 336 | 1 535 | 1 630 | 1 675 | 1 794 |
| Muutos M€ | 65   | 202   | 32    | 81    | 39    | 199   | 95    | 45    | 119   |
| Muutos %  | 7 %  | 21 %  | 3 %   | 7 %   | 3 %   | 15 %  | 6 %   | 3 %   | 7 %   |

**Taulukko 3. Yhteenveto varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutoksen kumulatiivista vaikutuksista kuntatalouteen, milj. euroa\***

|                                                                    | 2018       | 2019           | 2020          | 2021            | Muutoksen vaikutus kuntatalouteen                                                    |
|--------------------------------------------------------------------|------------|----------------|---------------|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Asiakasmaksutuottojen alentuminen nykyisillä palvelun käyttäjillä  | 71         | 71             | 71            | 71              | -                                                                                    |
| Varhaiskasvatuksen tarpeen kasvun aiheuttamat kustannukset         | 20,3       | 40,6           | 60,9          | 81,2            | -                                                                                    |
| Varhaiskasvatuksen tarpeen kasvun aiheuttama valtionosuuden lisäys |            |                |               | 2,5             | +                                                                                    |
| Varhaiskasvatuksen tarpeen kasvun aiheuttama maksutuottojen kasvu  | 2,75       | 5,5            | 8,25          | 11              | +                                                                                    |
| Sosiaaliturvasäästöt kunnille                                      | 3          | 9              | 9             | 12              | +                                                                                    |
| Verotulojen lisäyksen vaikutus kuntatalouteen                      | 2,5        | 5              | 7,5           | 10              | +                                                                                    |
| Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden kasvattaminen                | 25         | 25             | 25            | 25              | +                                                                                    |
| Yhteisöveron tuoton kohdistamisen muutos                           | 60         | 60             | 60            | 60              | +                                                                                    |
| Kiinteistöverojen alarajan nosto                                   | 25         | 25             | 25            | 25              | kiinteistöveron lisätuottotavoitteet ovat jo toteutuneet ilman uutta alarajan nostoa |
| Nettomuutos kuntatalouteen                                         | +27<br>(2) | +14,9<br>(-10) | +2,9<br>(-22) | -6,7<br>(-31,7) | (ilman kiinteistöveron korotusta)                                                    |

\* Ei sisällä mahdollisia uusista tiloista syntyviä investointikustannuksia uusista tiloista, mikäli nykyisten tilojen käyttöaste on korkea

Liitteessä 1 on arviolaskelma kompensatioiden vaikutuksesta kuntien talouteen (kuntakohtaisesti). Laskelmasta ei käy kuitenkaan ilmi muutoksen nettovaikutus, koska kuntakohtaista maksujen alenemisen ja kustannusten kasvua ei ole voitu arvioida.

Annika Klimenko  
Budjettineuvos

Ville Salonen  
Neuvotteleva virkamies

Liite 1. Varhaiskasvatuksen maksujen alentamisen kompensatioiden vaikutus kunnan talouteen, arviolaskelma